

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljajte je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhajaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petič-vrstno. Priloge poleg poštnine 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petič-vrstne,

če se tiska enkrat 14 h

„ „ „ dvakrat 12 „

„ „ „ trikrat 10 „

za nadaljnja uvrščenja od petič-vrstne po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

== Berite vse listnice upravištva v tekočem letu in uvažujte jih! Je skrajni čas. ==

Šolskim vodstvom in učiteljstvu toplo priporočamo Žirovnikove narodne pesmi.

„Učiteljski konvikt“ je dobil že okrog 200 K čistega dobička za prodane „Narodne pesmi“. Ker je narodnih pesmi še precej v zalogi, bode tudi dobiček precejšen, če se hitro razproda vsa zaloga, kar je odvisno edino od našega zavednega učiteljstva. Torej le pridno na delo in širite med ljudstvom to lepo zbirko najlepših narodnih pesmi.

Novo delo.

Delavsko-statistiški urad trgovskega ministrstva je naložil ogromno delo na rame ljudskošolskega učiteljstva. Izpolniti mu je takomenovane individualne pole za delajoče otroke. Za vsakega otroka, ki opravlja kakršnokoli delo, je treba izpolniti jako obsežno polo. Vsaka posamezna pola bo dala najmanj dve uri opravila, ker obsega poleg vprašanj, ki jim je lahko odgovoriti, tudi vprašanja, ki zahtevajo vsestranskega pozvedovanja, ako hočemo dobiti točne odgovore. Torej: ne bo učiteljstvu preostajalo nič drugega, kakor da gre od hiše do hiše pozvedovat, kar pa tudi ne bo imelo dosti uspeha. Pomisliti je pa treba, da ima učitelj do sto, enorazredničar celo do dvesto šolskih otrok, in da na kmetih vsak otrok pomaga pri poljskih opravilih ali pa pase. Če računamo tedaj na eno učno osebo sto otrok, ji bosta spisovanje in izpolnitev vprašalnih pol dali — nizko računano — 200 ur dela. Če računamo za vsako uro le po 1 krono zaslužka, dobimo častljivo vsoto in prelep zaslužek, ki ga naj ubogo učiteljstvo daruje — državi!

Država, ki za učiteljstvo ne prispeva niti vinjarja, torej zahteva, naj ji to žrtvuje 200 ur svojega prostega časa, ki ga lahko in ga mora uporabljati v to, da si poleg svoje beraške plače prisluži vsaj toliko, da gladu ne pogine. Sramotno je tako izkoriščanje!

Z isto, da, z veliko večjo upravičenostjo bi se to delo smelo naprtiti duhovnikom. Saj ti vedno govore, da prav tako dobro poznajo krajevne razmere in razmere, v katerih žive

otroci. Duhovniki so plačani od države ter imajo veliko več prostega časa kakor učitelji; vrhutega pa duhovnikom ni treba uporabljati prostega časa za obstanek, ker jim je obstanek več kot zagotovljen.

Če se pa že hoče na vsak način to delo „nakloniti“ učiteljstvu, se naj pa delo tudi primerno in pošteno nagradi. Učitelj mora vsako prosto uro izkoristiti, da — v 20. stoletju! ne umrje gladi. Učiteljstvo ne more tlačniti in tudi ne bo tlačnilo državi! D-lavec zahteva in dobi plačano vsako uro, ki jo dela več kot ga veže dolžnost, in sicer dobi boljše plačo kot za pogojne ure. Samo učiteljstvo naj bi delalo zastoj.

Ako hoče država, da ji opravimo veliko delo, naj nam to delo plača. Učiteljstvo je dandanes v takem gmotnem položaju, da mora svoj svobodni čas izkoristiti v svojo korist. To je vendar čudno! Kadar država kaj rabi, takrat se gotovo spomni učiteljstva; kadar bi pa treba kaj plačati, ga ne pozna. To je tisto staro krivično načelo izkoriščanja: ukazuj in zahtevaj, a ne plačaj — ničesar!

Vsa preteklost našega stanu dokazuje, da se učiteljstvo ne plaši dela. Do najnovejšega časa je tudi učiteljstvo prenašalo vsa bremena z obudovanja vredno požrtvovalnostjo in z idealnim samozatajevanjem. V sedanjih dobi socialnega gibanja je pa konec takemu hlapčevanju! Zavladati mora edino pravično načelo socialne enakopravnosti: Kdor dela, naj bo tudi plačan za delo!

Poklicani ljudje, naj poskrbe, da se uveljavi to načelo tudi v tem primeru! Tlake je že davno konec!

O šolski reformi.

VII.

Izobrazba in vzgoja razrednih učiteljev zahteva izpremembo v organizaciji vseučilišč. Vseučilišče ima namen gojiti znanstvo teoretično, obenem pa pripravljati za praktične poklice: za pravnike, zdravnike, učitelje. Sedanji ustroj vseučilišč ne ustreza obojnemu namenu: ali zanemarja eno ali drugo.

Kako temu odpomoči?

V srednjem věku je bila bogoslovna fakulteta središče vseučiliščnemu študiju, ki je dajala smer vsemu znanstvenemu delu. V novi dobi izgublja svoj pomen, ker je postala praktični zavod, ki vzgaja duhovniški naraščaj določene konfesije (katoliške, evangeliške). Zato ne spada več v organizacijo vseučilišča, ki ne more biti konfesionalnega značaja, marveč le interkonfesionalno, določeno za vse konfesije. Čim bolj je padala važnost bogoslovne fakultete, tem bolj je naraščal pomen modroslovne. Tisto mesto, ki ga je imela nekaj teologija, zavzema zdaj filozofija. Ta preobrat se mora kazati v organizaciji vseučilišča, ako hočemo, da najvišji znanstveni zavod koraka vzporedno s sodobno kulturo.

Modroslovna fakulteta bodi središče vseučiliščnemu študiju, ki naj goji teoretično vedo in naj bo na ta način podlaga ostalim fakul-

LISTEK.

Štiri postaje.

Spisal — j.

II.

V peklu.

In bil sem tam, kjer je jok in škripanje z zobmi!

In res. zadnji moj kočnik je iskal svojega nasprotnika, da bi z njim poškril, in zadnji moj sekavec je iskal česa, ob kar bi se podrgnil, in zadnji moj področnik je iskal opore, ob kateri bi izražal svojo grozo!

Toda do škripanja ni prišlo v mojih ustih, zakaj, kar ni mogoče — je nemogoče. Zato pa se je ves moj strah izlil namesto v zobe v moje odvevane ude, ki so se pričeli tresti kot pre-malo kuhana žolca!

Vsak trenutek sem menil, da me zgrabi kak vrag ter me nasadi na svoj trirog in me ponese v kako žarečo ponev, da me dodobrega sevre.

Toda nič tega ni bilo! Vsa okolica čisto mirna, tiha . . . le tam iz daljave se je oglašal vesel in razposajen hrup!

Ko vidim, da ni nikjer nikakega strahu, ki bi me požrl, se neham tresti, pa se postavim na svoje cepé, da kam ubežim, toda v istem trenutku se odpro v bližini velikanska vrata, skozi katera se pripodi roj pravih pe-

klenščkov. Uglejajo me in se zakade proti meni, da mi je zastala sapa.

„Aha, zdaj-le se pa pripravi!“ sem si mislil in brž sklenil zmoliti očenašek, a sem se k sreči še spomnil, da sem v peklu, kjer itak ne pomaga nobena molitev.

He, he! Kako pa da si našel semkaj? Kdo pa ti je dovolil to? Haló, pred Luciferja, da zveš, kaj se ima zgoditi s teboj!“

In pehali so me in vlekli v veliko dvorano pred tron peklenkega poglavarja, ki je sedel v svojem veličastvu sredi nebrojne množice peklenških prebivalcev.

Zobje moji so napravili še en obupen, a ponesrečen poizkus za škripanje in šklepetanje, nakar se zgrudim pred prestolom na tla.

„A — ti si, Francesco, ki se za me nisi zmenil ves čas svojega življenja in ki si mi delal toliko skaze in zgage? Dajta, zgrabite ga, pa ga treščite venkaj, da leti naravnost do nebeskih vrat! Tu ni mesta zanj!“

„I — i — saj tam sem pa že bil, in od tam so me pa poslali semkaj med vas. Saj rad nisem šel, a sem moral!“ pravim jaz.

„A tako? In ti meniš, da pri nas pobiramo same izbirke? Ne boš, Jaka, kar ven z njim — pa naj blodi „po svetovnem prostoru, in aeternum!“ zagrmil Lucifer.

Takrat pa so mi začeli zobje res šklepetati, hlače so se mi tresle in srce mi je drgetalo silnega strahu. Obupno se ozrem v krogu in iščem pomoči, usmiljenja!

Tu se zasmilim Lucifereli, Njeni Prevzišenosti, soprogi Luciferjevi, in ta se zavzame za me.

„Kaj boš, Lučko, saj vidiš kak siromak je! Ves prepaden, medel in pretrgan kot sama lakota, ves premit in trd od mraza, kaj hočeš takemu odrekati zavetišče? Daj, daj — pa ga sprejmi v našo družbo!“

Ta rahel migljaj je zadostoval Luciferju, da je takoj premenil svoje ravnanje. (Kakor sem uvidel, je imel Lucifer ravno tak strah pred svojo ženo, kot sem ga imel nekaj jaz pred svojo!) Lucifer prekliče svoj ukaz, se obrne k meni ter pravi:

„Kaj pa so tvoji grehi, da te niso hoteli v nebesa?“

„V razrednici sem izpustil nekaj pik nad i, v katalogu nekaj strešic nad č in š in v tehniku sem zapisoval tvarino s prevegastimi črkami!“

Kakor vidite, sem se debelo lagal, a strah je strah. Saj Lucifer ni vsegaveden, čemu bi ne zmanjšal svojih grehov?

„A tako? Tak lenuh si bil? — Kazen za vse to pa mora biti! Odvedite mi ga v učiteljsko dvorano, in tamkaj naj piše in prepisuje razrednice, kataloge in tehnične nastane v svo večnost, dokler . . .“

Takrat pa sem prvokrat zaškripal. Kako je bilo to mogoče, sam nisem vedel, a le toliko sem znal, da sem zaškripal.

Lucifer je končal z neizvršenim stavkom in mignil svojim slugam. Ti pa so me zgrabili in vlekli v takozvano učiteljsko dvorano. Tu zagledam nepregledno mizo, pri kateri je sedela nešteta vrsta sključenih, upadlih postav — samih mojih tovarišev! Niso dvignili pogleda, ko sem vstopil, temveč hiteli so s perezijo po papirju in pri tem škripali z zobmi, da me je streslo po vseh udih. Za njimi so se pa dvigale velikanske skladovnice že nešteto-krat prepisanih izdelkov.

Vragi porinejo k mizi tudi mene, mi potisnejo pero v roke in tiskovine pred me — in od tedaj se je pričelo trpljenje zame, neskončno trpljenje, ki je izvabilo tudi mojim brezobnim čeljustim škripanje, kot da sem imel dvakrat dvaintrideset zob!

Le eno je bilo zame talažba! Ko sem se nekoliko ozrl po svojih tovariših, sem zapazil, da ne manjka med temi skoraj nobenega, ki mi je bil v življenju ljub. Bili so tu Janko pa Luka in France in Jaka in — in — bile so vse kolegije, ki so korakale v preteklem življenju ramo ob ramo za naše pravice!

To je bila zame talažba! Njihovo trpljenje je zmanjšalo moje gorje!

In pisal sem in prepisoval spise, na tihem pa premišljeval, kaj li je menil Lucifer s svojim nekončanim govorom:

„V svo večnost, dokler . . .“